

Neinar Seli stipendium Eesti Arstiteadusüliõpilaste Seltsi ja ajakirja Eesti Arst korraldatud artiklikonkursi „Minu esimene publikatsioon“ parimatele autoritele

Ajakirja Eesti Arst kandvaks missiooniks on pea sajandipikkuse ajaloo vältel olnud edendada arstiteaduslikku uurimistööd ja arendada eesti meditsiinkeelt. Parim aeg teadusega sina peale saada on tudengipõlv. Seepärast algatasidki Eesti Arstiteadusüliõpilaste Selts (EAÜS) ja ajakiri Eesti Arst juba 2014. aastal artiklikonkursi „Minu esimene publikatsioon“. Nende aastate jooksul on konkursile esitatud kümneid ülevaateartikleid. Käesolevast aastast otsustas ettevõtja Neinar Seli omalt poolt seda ettevõtmist toetada ja luua selleks stipendiumid, et tunnustada artiklikonkursi parimaid.

Stipendiumi statuut

1. Üldsätted.

- 1.1. Stipendiumi asutaja on Neinar Seli. Stipendiumiga soovib asutaja tunnustada artiklikonkursi „Minu esimene publikatsioon“ parimaid autoreid, toetades sellega noorte teadushuvi ja aidates kaasa uue teadlaspõlvkonna kujunemisele.
- 1.2. Stipendiumid antakse välja üks kord aastas.

- 1.3. Stipendiumeid on kolm, igaüks summas 1000 eurot (neto).
- 1.4. Stipendiumi võib autorile määrata vaid üks kord.
2. Stipendiumi taotlemine, määramine ja kätteenmine.
  - 2.1. Kõik artiklikonkursile „Minu esimene publikatsioon“ esitatud ja vastu võetud tööd arvatakse stipendiumi nominentideks.
  - 2.2. Konkursile laekunud tööd reastab žürii, mille nimetab Eesti Arsti toimetuse. Žüriis on kolm kuni viis liiget.
  - 2.3. Stipendium määratakse kolmele võidutööle. Kui võrdväärseid töid on rohkem, võib stipendiumite kogusumma jagada enamate tööde vahel.
  - 2.4. Stipendiumitega seotud maksud tasub stipendiumi asutaja.
  - 2.5. Stipendiumitunnistused antakse igal aastal üle arstiteaduskonna päevade pidulikul üritusel.

Alljärgnevalt on avaldatud intervjuu Neinar Seliga ja tema ettevõtte Chemestmed OÜ tegevuse tutvustust saab lugeda lehekülgedelt 186–187.

Neinar Seli: meil on väga tugev teadlaste põlvkond, kellega on võimalik edulugusid luua

Rohkem kui 17 aastat TÜ Kliinikumi nõukogusse kuulunud Neinar Seli panustab aktiivselt ka teadusesse. Muu hulgas asutas ta äsja stipendiumi Eesti Arstiteadusüliõpilaste Seltsi ja ajakirja Eesti Arst korraldatud artiklikonkursi „Minu esimene publikatsioon“ parimatele autoritele.

Teie vähem tuntud tiitlite hulka kuulub ka filosoofia-doktori (PhD) kraad. Kuidas te teadust tegema hakkasite?

Kuna ma läksin 6-aastaselt kooli, siis lõpetasin ka ülikooli üsna noorelt. Aga juba kolmandal kursusel öeldi mulle, et ülikool vajab värsket verd ning võiksin jääda teaduskonda. Olin viiemees ja vaid 21-aastane, tolle ajal kõige noorem õppejõud. Aga ülikoolis töötamine ilma teadust

tegemata ... Võib öelda, et siis pole sa keegi. Õppejõu palk oli toona 125 rubla, kraadiga inimestel aga 280 rubla ehk üle kahe korra rohkem. Juba palgasurve motiveeris teadustööga tegelema.

Pärast kehakultuuri lõpetamist olin spordifüsioloogia kateedris statsionaarne aspirant. Nüüd kutsutakse seda doktorantuuri. Oma väitekirja ettevalmistamiseks pidin läbi tegema täieliku bioloogiakursuse, kuni eksamiteni välja. Sain

justkui teise ehk bioloogi hariduse. Eks aspirantuuris sai süvendatult väga erinevate asjadega tegeleda. Meil oli lihashormonaalregulatsiooni laboratoorium, kus sai katseid teha. Minu väitekirja teema oli 3-metüülhistidiini ekskretsiooni sõltuvus erineva treeningrežiimiga kiirusjõualadega tegelevatel sportlastel. Uurisin palju seda, kuidas sportlaste treeningu efektiivsus mõjub nende ainevahetusele. Minu väitekirja asub V. I. Lenini

nimelises raamatukogus Moskvas (praegune Venemaa Riiklik Raamatukogu). Kõik oli muidugi vene keeles.

Mida teadustöö teile edasise ellu kaasa on andnud?

Kui oled tegelenud teadusega, siis oskad väga paljudele asjadele ise rohkem seletusi anda. Oskad asju hinnata teise pilguga. See õpetab suurema pildi nägemist. Õpetab ka põhjalikkust ja asjadesse süvenemist. Need, kes pole kunagi pidanud teadustööga tegelema, ei mõista nii hästi teadlaste olemust ja teaduse vajalikkust. Palju lihtsam on seletada neile, kes on ise olnud seotud mõne uuringuga. See õpetab ka oma tegevust rohkem analüüsima ja seeläbi kasvab oskus seda teistele edasi anda.

Mõned ütlevad, et kraad on vajalik vaid neile, kes oma edasise elu teadusega seovad. Teised peavad teaduskraadi omandamist kõrghariduse viimaseks astmeks ning olulistel ametikohtadel töötamise eelduseks. Kummas leeris teie olete?

Kindlasti on ametikohti, kus on oluline, et oleks teaduskraad. Kuigi eesti vanasõna ütleb, et diplom matsu ei riku, on tegelikult ikka vahe, kes on teadusega tegelenud ja kes pole. Eks muidugi saab öelda, et olen ise elutark ja käin silmad lahti, aga ülikool annab nii hariduse kui ka harituse. Ja juht peaks ikka oma alluvatega vähemalt samal harituse tasemel olema.

Milline on teie suhe teadusega nüüd?

Estiko [Neinar Seli on Estiko suur-omanik. – toim.] oli teine ettevõtte pärast Silmetit, kes juba 2001. aastal sõlmis Tartu Ülikooliga teaduskoostöö lepingu. Oleme teinud koostööd keemikutega materjaliteaduste valdkonnas. Viimastel aastatel on meie teaduskoostöö laienenud meditsiinivaldkonda. Oleme saanud Euroopa Liidu Gloria-programmi raames toetust projektile, mida tegime koos Helsingi, Karolinska,

Frankfurdi ja Strasbourgi ülikooliga. Eesti-poolne partner oli minu ettevõtte Chemedest. Uuring puudutas valuvaigisteid.

Kes neid uuringuid igapäevaselt läbi viib?

Varasema kohta võiks ära märkida Chemedest OÜ viljakat koostööd ELI teadus-arendustegevuse projekti „Understanding chronic pain and new druggable targets“ (GLORIA) raames Helsingi Ülikooli (professor Eija Kalso), Karolinska Instituudi (professor Camilla Svensson, dr Eva Kosek), Frankfurdi Ülikooli (professor Jörn Lötsch) ja Strasbourgi Ülikooliga (professor Claire Gaveriaux-Ruff) krooniliste valuvas-taste toimeainete väljaarendamisel.

Lisaks on oma panuse andnud erinevate valdkondade akadeemikud. Kaasatud on näiteks Helsingi ülikooli professor Esko Kankuri, lisaks Mart Saarma Helsingi ülikooli biokeemia ja bioloogia instituudist. Viiruste poolelt Andres Merits, keemikutest Mati Karelson. Samuti on meeskonnas TÜ siirdemeditsiinikeskusest Mario Plaas. Praegu käimasoleva projektiga töötatakse välja uus platvorm, mida arendab juba OÜ Chemestmed. [Lähemalt saab sellest lugeda ülevaatlükust artiklist järgnevatel lehekülgedel. – toim.]

Kas teadusesse panustamine on tuluootusega investering või on seal midagi muud?

Kui toetad sporti, siis saad oma emotsiooni tagasi tulemusena. Teaduses on samamoodi. Kui oled mõne uue asja aidanud ellu viia või avastada, siis see on samasuguse emotsionaalse väärtusega nagu spordis mõni hea tulemus.

Kui tähtede seis on hea ja projektid on edukad, siis kannab selline panustamine ka vilja. Mõni arendus võib-olla ei jõuagi algfaasist kaugemale, aga kui suudame ravigimikandidaadid prekliinilisse faasi viia, siis on suur võimalus, et need realiseeritakse.

Meil on Tartusse ehitatud Euroopa raha eest ülikoolile uued

õppehooned: Chemicum, Physicum, Biomeedikum, siirdemeditsiini-keskus. Aga kui seal sisu ei ole, siis need hooned ei maksa midagi. Praegu on nendes hoonetes sisu olemas.

Nii nagu Eesti spordis on vaja eeskujusid ja edulugusid, nii peaks olema ka teaduses. Meil on väga tugev teadlaste põlvkond, kellega on võimalik edulugusid luua. Need aitavad teadust edasi viia. Nii suudaksime tuua Tartule rahvusvahelist tähelepanu. See tõstab Tartu ja väikese Eesti väärtust kordades ning innustab noori nende erialadega tegelema. Meil on potentsiaal olemas, aga see vajab fondide ja eraettevõtjate toetust.

Olite rohkem kui 17 aastat TÜ Kliinikumi nõukogu liige. Kas Eesti meditsiin on ikka maailma tipus?

Eesti meditsiin on vaieldamatult maailma tase ja TÜ Kliinikum on Eesti meditsiini lipulaev. Meil on õpetav haigla, kus teadustöö käib koos üliõpilaste, doktorantide ja õppejõudude väljaõppega. Selline ainulaadne kooslus viibki meie meditsiini arengut kiiremini ja paremini edasi.

Olete toetanud meditsiini-teaduse ja spordi arendamist mitmete stipendiumite loomisega. Kas on veel mõni valdkond, millest me ei tea?

Kui me 2008. aastal hakkasime Tartu kultuurkapitali alt välja andma esimest teadusstipendiumi, oli mõte, et inimesed paneks oma teadustöö tulemused ja praktilise kogemuse paberile kirja ning jagaks seda teadmist teistega. Sellest võidaks kõik. Meil on väga palju huvitavaid uuendusi ja lahendusi, mis on loodud või arendatud arstide töö tulemusel. Kui sellest kirjutatakse, siis saavad sellest teada ka teised. Nüüd oleme jõudnud arstiteaduskonna üliõpilaste juurde välja. See on järgmise põlvkonna taimelava.